

SZIGORLATI TÉTELEK PSZICHOLÓGIÁBÓL
Tanító, óvoda- és szociálpedagógus hallgatók számára

Vác, Apor Vilmos Katolikus Főiskola

2013/2014. tanév

*A szigorlat teljesítésének feltételei: 1. Bevezetés a pszichológiába- Általános és fejlődéslélektan 1.,
2. Fejlődéslélektan- Általános és fejlődéslélektan 2.,
3. Pedagógiai szociálpszichológia,
4. (Gyermek- és serdülőkori) Személyiségfejlődési zavarok kurzusainak sikeres teljesítése*

1. A pszichológia rövid története, főbb pszichológiai irányzatok. A személyiség pszichoanalitikus megközelítése. A pszichikus fejlődést meghatározó tényezők: öröklés, környezet. Az érés és tanulás szerepe a fejlődésben. Örökletes és környezeti ártalmak a magzati életben.
2. A szocializáció fogalma, folyamata, színterei: elsődleges és másodlagos szocializáció. A szociális magatartásformák elsajátítása: imprinting, utánzás, identifikáció, interiorizáció. A nevelés módszereinek pszichológiai elemzése: jutalmazás, büntetés. Az agresszió különböző elméleti megközelítései. Gyermekbántalmazás.
3. Prenatális fejlődés. Szülés, születés. Érzékelés, észlelés, mozgás, gondolkodás fejlődése a kisgyermekkor végéig. A biológiai alapfunkciók zavarai: alvászavarok, táplálkozás zavarai újszülött, csecsemő- és kisgyermekkorban.
4. A korai anya-gyermek kapcsolat jelentősége. A korai kötődés, kötődési típusok jellemzése. A hospitalizáció fogalma. Spitz, Bowlby, Harlow, Ainsworth vizsgálatai. A szorongás fogalma és típusai gyermekkorban, iskolafóbia.
5. Az énefejlődés folyamata: a testkép, az éntudat és az énkép fogalma, alakulását befolyásoló tényezők. Pszichoszociális fejlődésmenet (Erikson). A biológiai alapfunkciók zavarai: kiválasztás zavarai.
6. Személyiségfejlődés elméleti óvodás- és iskoláskorban (Freud, Erikson, Piaget). A megismerési funkciók, a mozgás fejlődése. Az iskolaérettség pedagógiai és pszichológiai feltételei. A figyelemhiányos gyermek. Az impulzivitás, hiperaktivitás megnyilvánulásai.
7. A tanulás fogalma, típusai (kondicionálások és komplex tanulás). Az emlékezés magyarázó elméletei. A felejtés okai. Tanulási stratégiák, emlékezetfejlesztő módszerek. Tanulási zavar meghatározása, következményei. A tehetséges gyermek.
8. A képzelet fogalma, fejlődése. A kreativitás fogalma, mérése. A gyermeki világkép. A játék, a rajz és a mese szerepe a gyermek személyiségfejlődésében. A játék- és ábrázolótevékenység fejlődése. Az autisztikus zavar, az autista gyermekek fejlesztésének lehetőségei.

9. A gondolkodás fogalma, jellemzői. Az intelligencia fogalma és jellemzése. Az értelmi fejlődés szakaszai (Piaget). Az értelmi fogyatékoság fogalma, osztályozása. Sajátos nevelési igényű gyermekek. Az integrációs nevelés lehetőségei.
10. A motiváció alapfogalmai. A motívumok rendszere (Maslow). Teljesítménymotiváció és igényszint. Az érzelmek fogalma, fajtái, alakulása, érzelemelméletek. A stressz fogalma, biológiai alapjai, a stresszel való megküzdés.
11. Az erkölcs kialakulása, fejlődése. Az erkölcsi fejlődés szakaszai (Piaget, Kohlberg). A szabálytudat fejlődése. Vezetési stílusok és hatásaik. Az önmagát beteljesítő jóslat a pedagógiában.
12. Érzékelés és észlelés fogalma funkciói (lokalizáció, felismerés, konstancia), a fizikai és személyészlelés összehasonlítása. Benyomásalakítás. Attribúció. Társas kölcsönhatás és befolyásolás lélektani folyamatai.
13. Az attitűd fogalma, funkciói. A kognitív diszonzancia elmélete (Festinger). Elhárító mechanizmusok (S. Freud és Anna Freud). Kategorizáció, sztereotípiák, az előítéletes viselkedés. Az előítélet leküzdésének módszerei.
14. A serdülő és ifjúkor jellemzői. A szerep szociálpszichológiai elemzése. Státusz és szerep. Szerepelvárások és szerepkonfliktusok. Nemi szerepek és a pszichoszexuális fejlődés. A tárgyvesztés fogalma, a válás hatásai a gyermekre. Veszteségek kezelése gyermekkorban.
15. A beszéd fejlődése. A kommunikáció fogalma, formái, csatornái, a metakommunikáció. A korlátozott és kidolgozott kód jellemzői. A beszéd és a kommunikáció zavarai: megkésett beszédfejlődés, dadogás, szelektív mutizmus.
16. A személyiség fogalma, típusok és vonáselméletek. Egyén és csoport. A csoport alakulásának folyamata. Szociometria. A csoportdinamikai folyamatok jellemzése. Csoportkohézió, csoportnorma, csoportnyomás, csoportdöntés, konformizmus.
17. A humanisztikus pszichológiai irányzat személyiségfelfogása. Gordon: Tanári Hatékonyság Tréning. Az eredményes kommunikáció gátjai. A hatékony tanár–diák kommunikáció. A konfliktusok fogalma, típusai, a konfliktusmegoldó stratégiák jellemzése.

Kötelező irodalmak a szigorlati tételek témaköreihöz:

1. A Bevezetés a pszichológiába c. kurzus anyagából

a. azon Hallgatók számára, akik a Séra-könyv alapján teljesítették ezt a félévet, a felkészülés kötelező irodalmi:

- Séra L.: Általános pszichológia, Comenius Bt., Pécs, 2001.
- valamint kiemelten az előadásokon elhangzott anyagok, továbbá
- Atkinson R. L., Atkinson R. C., Smith E.E., Bem D. J., Nolen-Hocksema S.:
Pszichológia, Osiris Kiadó, Bp, 2005. kiemelt részei:
  1. tétel részeként- a pszichológiai irányzatokról 486-510.o
  9. tétel részeként- az intelligenciáról 454-473.o
  10. tétel részeként- az érzelemelméletekről 419-434.o

b. akik az Atkinson-féle Pszichológia c. könyvből tanulták, azok számára kötelező irodalom:

- Atkinson R. L., Atkinson R. C., Smith E.E., Bem D. J., Nolen-Hocksema S.:
Pszichológia, Osiris Kiadó, Bp, 2005. vonatkozó fejezetei
- valamint az előadásaik anyagai

ajánlott irodalom: Séra L.: Általános pszichológia, Comenius Bt., Pécs, 2001.

2. A további témakörökben Mindannyiuk számára ugyancsak kiemelendők az előadásokon elhangzott információk, valamint a következő szakirodalmak :

- Atkinson R.L. és mtsai: Pszichológia, 3. fejezete: A pszichológiai fejlődés
- Forgas, J.P.: A társas érintkezés pszichológiája, Gondolat Kiadó, Bp, több kiadás
- Mérei F., V. Binét Á.: Gyermeklélektan, Gondolat Kiadó, Bp, több kiadás
- Nagy L.: Szociálpszichológia, Comenius Bt., Pécs, 2003.
- Ranschburg J.: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban,
Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 1998.

Ajánlott irodalmak a tételek egyes részeihez:

- Allport, G. W.: A személyiség alakulása, Gondolat, Bp, 1985.
- Aronson, E.: A társas lény, Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp, 1987.
- Bagdy E.: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Tankönyvkiadó, Bp, 1986.
- Bagdy E., Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Bp, 1994.
- Bettelheim, B.: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek, Gondolat Kiadó, Bp, 1985.
- Cole M., Cole S.: Fejlődéslélektan, Osiris Kiadó, Bp, 1998.
- Fisher R.: Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni?, Műszaki Könyvkiadó, Bp, 2000.
- Gordon T.: T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése, Gondolat Kiadó, Bp, 1989.
- Hegyiné F.G., Rostás R.: Lépések a siker felé. Tanulási stratégiafejlesztés csoportban,
Corvinus Kiadó, Bp, 2001.
- Kósáné O.V.: A mi iskolánk. Nevelépszichológiai módszerek az iskola belső értékelésében,
Iskolafejlesztési Alapítvány, Aduprint Kiadó, 1998.
- Mérei F.: Közösségek rejtett hálózata, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp, 1998.
- Mészáros A. (szerk): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága, ELTE Eötvös Kiadó, Bp, 1997.
- N. Kollár K., Szabó É. (szerk): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Bp, 2004.
- Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia Több kiadás